

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

Sect. 1. Vtru[m] duratio sit aliquid distinctu[m] in re ab esse rei dura[n]tis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

videtur huiusmodi genus successiue passionis interuenire, quia terminus illius motus talē habet extensionem & latitudinem, vt repugnantiam saltem naturalem inuoluat, quod in momento acquiratur aut pertranseat. Quamquam si attente consideretur illa repugnantia, quæ ibi interuenit, non est tantum ex parte termini, sed etiam ex parte ipsius mobilis, quod neque secundum se totum, neque secundum aliquam sui partem potest simul locum proximum & distantem occupare: unde in substantiis spiritibus cessat aliquo modo ea repugnantia vt disputatione 51. attingemus. Quacunque autem ex parte illa tam intrinseca successio oriatur, satis indicat essentialē diuersitatem inter illud genus mutationis seu passionis, & omnes alias, quæ in instanti fiūt, aut fieri possunt.

DISPUTATIO L.

De predicamento Quando, & in vniuersum de durationibus rerum.

Vbi cunq; de generibus accidentium Aristoteles disputat, nihil fere dicit de hoc genere, sed tantum significationē vocis interpretatur, quando, idem esse in tempore, seu tempus ipsum, de quo tempore ex professo ipse disputauit in 4. Physicorū. Quia vero sub altiori & abstractiori, hæc omnia in præsentī consideramus, ab vniuersaliiori etiam principio sumenda est hæc disputatio. Tractandum enim in ea de durationibus rerum omnium, nam in hoc vniuersum prædicatum quod rebus singulis attribuitur, & videndum est an substantiale sit, vel accidentale, & an respectu aliquarum rerum speciale genus constituat, atque ita constabit, quid nomine Quando significetur, & quomodo speciale genus sit.

SECTIO I.

Virum duratio in re distinguatur ab esse rei durantis.

I.

Qvod duratio aliquid in rebus sit, per se notum est, ideoq; in eo probando non immorabimur, nam ex dicendis etiam manifestum fiet. Deinde supponimus durationem non attribui, vere ac proprie, nisi rebus actu existentibus. Dicitur enim durare res, quæ in sua existentia perseverat: vn de duratio idem esse censetur, quod permanentia in esse: sicque dicitur Deus perpetuo durare, quia semper existit, creaturæ vero non semper, sed tunc durare dicuntur, quando existunt: res autem fiæ, aut entia rationis, vere ac propriè non dicuntur durare, quia non existunt: sed eo modo quo finguntur, vel apprehenduntur ac si vere existerent, concipiuntur etiam ac si durarent, & hoc ipsum conuenit vel attribuitur eis quatenus durat & existit aq;us mentis, quo finguntur, vel cui obiciuntur. Igitur in vniuersum durare solum tribuitur rei actu existenti, & prout existens est. Ex quo etiam constare potest durationem aliquid rei esse, quando quidem solum conuenit rebus existentibus, & vnicuique promensura existentia. Hinc ergo nascitur difficultas, quomodo duratio ad existentiam comparetur: an scilicet sit aliquid distinctum ab ipsa re, aut prorsus idem sit.

Tractatur & refellitur prior sententia.

II. In qua re primus dicendi modus esse potest, durationem, & existentiam esse realiter distinctas in

rebus creatis: de his enim præcipue agimus. Hunc non inuenio expressè apud aliquē auctorem, quantumvis Bonauentura & alii, quos infra referemus, tractantes de duratione angelorum, illum significent. Potest autem suaderi hæc sententia, præsertim iuxta opinionem asserentem, in rebus creatis distinguere realiter existentiam ab essentia, nam si existentia distinguitur realiter ab essentia: ergo etiam duratio probatur hæc consequentia, nam sicut existere est extra essentiam creaturæ, ita & durare. Item, quia durare non conuenit rei existenti, vt existens est, vt supra dicebamus: ergo si existentia, est res distincta ab essentia, multo magis duratio. Vnde Diuus Thomas prima parte quæstio. decima, articulo secundo ait, in omni re creata, distinguere durationem à rei quia in omni illa distinguitur esse ab essentia. Rursus quod existentia, & duratio inter se sint etiam distinctæ, probatur, quia in re ipsa vna est separabilis ab alia, & vicissim altera ab altera: ergo est signum distinctionis realis inter eas, iuxta principia supra tradita de distinctionibus rerum. Antecedens probatur: nam in primis existentia videtur separari à duratione in primo instanti productionis rei, nam in eo res existit, nondum autem durat. Duratio autem videtur separari ab existentia, in humanitate Christi, verbigratia, in qua non est existentia creata iuxta illam opinionem non videtur autem posse negari quin sit in ea duratio creata, quia non est eius duratio æterna, aut infinita, sed temporalis, & finita. Et si Verbum dimitteret illam humanitatē, eandem durationem continuaret, & eandem temporis mensuram metiretur: sed tunc haberet durationem creatam: ergo eadem antea habuit.

Hæc opinio mihi non est probabilis, primū quidem, quia infra ostendemus, durationem, & existentiam non distinguere in re, nedum realiter: deinde, quia hæc multiplicatio entitatum, quæ vix possunt intelligi per sese est fugienda, quando efficaciter non ostenditur. Item, quia fundamentum eius & supponit falsum principium, scilicet, quod existentia distinguatur realiter ab essentia creata, de quo supra dictum est, & ex illo male colligit, quia etiam si existentia distinguatur ab essentia: non esset duratio ab existentia distinguenda, & ita auctores illius opinionis eas non distinguunt. Illud autem exemplum de humanitate Christi, potius confirmat veram esse sententiam, quam alius locis tradidimus, scilicet, non carere illam humanitatem propria existentia creata ipsius creaturæ naturæ: quæ quod duratio creata inueniatur sine existentia creata, quod re vera intelligi nullo modo potest: nam quod in illa humanitate sit creata duratio, satis efficaciter probare videtur discursus factus. Quamquam, qui contrariam tuentur opinionem, dicere possent, sicut humanitas Christi existit in creata existentia, ita etiam durare in creata duratione, & consequenter per ipsam æternitatem, & nihilominus non æterne durare, quia vnio ad illam æternitatem non fuit ex æternitate, sed ex tempore: tamen quamdiu illa vnio permanet, durationem æternam habet illa humanitas. Quæ evasio non habet probabilitatem, quæ in ea sententia esse potest, non tamen satisfacit, tum quia statim occurrit interrogatio de ipsa vnione, quæ creata est, & temporalem habet durationem ex parte initii, & posset etiam habere finem de potentia absoluta: occurrit (inquam) interrogatio, quæ sit duratio ipsius vnionis, & quomodo non sit creata, & finita. Tum etiam quia ratio facta videtur ostendere, etiam si dissolueretur vnio eandem durationem mensuram in humanitate, quoad ipsam entitatem naturæ. Itaque, & facilius, & verius fatemur esse in illa humanitate durationem creatam, non tamen sine existentia creatam.

Tractatur.

Tractatur alia sententia.

IV. **S**ecunda sententia est, durationem distingui ab existentia ex natura rei, vt reale modum eius. quam sententiam videntur supponere Bonauentura, & alii, qui dicunt esse posse in duratione, extensionem, & variationem, etiam si non sit in ipsa existentia: quorum sententiam infra tractabimus: idē sentiunt nonnulli Thomistæ super primam partem Diui Thomæ. Fundamentum huius sententiæ esse potest, quia in duratione creata, vt sic necessario includitur aliqua successio, in existentia autem creata nulla successio necessario includitur: ergo distinguuntur saltem ex natura rei. Minor certa est in rebus permanentibus, & præsertim in incorruptibilibus. Maior autem probatur, quia omnis duratio creata recipit magis, & minus, & non secundum intentionem, vt per se notum est, ergo secundum extensionem: sic enim Angelus magis durauit hodie, quam heri. Hac autem extensio cum non sit in quantitate permanente, non potest esse sine successione aliqua. Secundo, quia etiam in motu successiuo distinguitur ex natura rei tempus, quod est duratio motus, ab ipso motu: ergo in vniuersum omnis duratio distinguitur eodem modo à re durante. Consequentia tenet, vel à paritate rationis, vel etiam à fortiori, quia cū tempus, & motus sint successiuæ, & nihilominus inter se distinguantur ex natura rei, cumque omnis duratio videatur aliquam successione includere, multo magis distinguitur ex natura rei à qualibet re permanente. Antecedens autem probatur, quia motus potest esse tardior & celerior, tempus autem minime teste Aristotele in 4. Phisicor. nam celerior motus ille est, qui in æquali tempore fit per maius spatium. Vnde in motu cæli, & in motu horologii vnius horæ æquale est tempus, licet non sit æqualis motus, nec celeritas eius. Tercio de ratione durationis creatæ est aliqua conseruatio, de ratione autem existentie creatæ non est conseruatio, sed sufficit productio: ergo distinguuntur duratio, & existentia saltem ex natura rei: nam sicut conseruatio addit productioni permanentiam quādam: ita & duratio addit existentie permanentiam, & continuationem: permanentia autem & continuatio distinguitur à re: quæ permanet saltem vt modus eius. Quarto, quia mensura realis distinguitur ex natura rei à mensurato, sed duratio est mensura rei durantis: ergo ex natura rei distinguitur.

Resolutio questionis.

V. **D**icendum vero est, durationem & existentiam non distingui ex natura rei, sed tantum ratione. Hanc opinionem tenet Ocham in secundo questionis. 10. & Gabriel in 2. distinctio. 2. quest. 1. artic. 1. & eandem significat Scotus ibidem questio. 1. & Capreolus questio. 2. artic. 1. conclusio. 5. & 6. & artic. præsertim in solutionibus argumentorum contra 2. part. 6. conclus. vbi etiam Soncinas post conclus. 7. qui authores potissime loquuntur de duratione permanente, nam de tempore, & motu aliter sentire videntur, quod postea videbimus, nunc enim sine restrictione, & absolute intelligo conclusionem positam. Quam vt declarem, aduerto in primis hic esse sermonem de duratione reali, & vera: nam duratio imaginaria, quæ à nobis concipitur, etiam si res non existant, per modum cuiusdam successio- nis perpetuæ, in qua possunt res existere, & magis & minus durare: illa (inquam) duratio nihil reale est, & ita neque est proprie idem cum rebus, nec distinguitur ab illis, nisi tanquam non ens ab ente, de qua imaginaria successione, quid sit, inferius dicam. Deinde aduerto, non esse sermonem de duratione extrinseca vnius rei, quæ potest ad aliam

comparari, vt mensura eius, vt infra videbimus. Sic enim clarum est durationem extrinsecam esse posse ad rem, aut modum ex natura rei distinctum ab alia re ad quam comparatur, imo vt sit mensura apta ex natura rei, necessaria est talis distinctio, quæ interdum realis est, interdum modalis esse potest iuxta naturam & habitudinem rerum, quæ comparantur vt mensura, & mensuratum, vt ex discursu disputationis constabit. Est ergo sermo de duratione intrinseca, per quam res proprie durare dicitur: nam per extrinsecam durationem non durat res, sed dignoscitur duratio eius. Vnde in omni re existente necessaria est hæc intrinseca duratio, quia seclusa omni extrinseca duratione vnaquæque res vere, ac proprie durare dicitur, etiam si sola ipsa in suo esse permaneat: sic Deus ex sua æternitate durauit, etiam si nihil præter ipsum esset, & si vnum solum angelum, vel cælum creasset, etiam duraret sua duratione creata. Igitur durare non est denominatio extrinseca, sed intrinseca, à duratione qua vnaquæque res intrinsece existit, & de hac intrinseca duratione sermo est in presenti.

VI. **I**am ergo prior pars, nimirum durationem non esse aliquid ex natura rei distinctum à re, quæ durat, sed ab existentia eius, quod perinde est: probatur ex Ocham loco citato, quia si duratio est aliquid distinctum, vel est substantia, vel accidens. Primum dici non potest vniuersè de omnibus rebus, quæ durant, cum etiam accidentia durant, quod si specialiter id dicatur de substantiis, iam in eis conceditur, quod argumentum intendit: nemo enim dicit substantiam aliquam esse durationem alterius substantie distinctæ: ergo si duratio est substantia, non erit alia præter ipsammet substantiam, quæ durat. Secundum etiam dici non potest, quia duratio neque est quantitas, neque qualitas, neque relatio, & sic de cæteris prædicamentis accidentium. Veruntamen hic discursus eludi potest altero è duobus modis: primo dicendo durationem esse modum existentie, & sicut existentia non constituit speciale prædicamentum, ita & durationem reduci ad singula prædicamenta: nam duratio substantie est quidam modus substantialis, & sic de cæteris rebus. Vel secundo dici potest durationem esse accidens, & constituere speciale prædicamentum, hoc nimirum de quo agimus, scilicet, quando: quæ posterior responsio probabilis quidem est vt videbimus, neque ob eam rationem sit necessaria distinctio ex natura rei, nam minor sufficit ad distinctionem prædicamentorum, vt supra vidimus.

VII. **P**robatur ergo aliter, quia ex vi solius existentie absque vlla alia re, vel modo distincto superaddito res durat: ergo duratio non distinguitur ab existentia ex natura rei. Antecedens probatur, nam res existens, aut concipitur, aut consideratur præcise in illo primo instanti, in quo intrinsece incipit existere aut permanet, & perseverat in esse. Priori modo considerando rem existentem, questio est, an pro illo instanti dicenda sit durare nec ne, quod licet ad modum loquendi spectare videatur, nunc autem supponamus vt probabilius, non ita tunc durare sicut existere, nā intrinsece incipit existere, extrinsece autē durare, quod infra latius declarabimus. Posteriori autem modo considerando rem, omnes sine controuersia admittunt non posse rem permanere in esse, quin duret, imo & durationem nihil aliud esse quam permanentiam in esse, quia durare nihil aliud est, quam in esse permanere. Ergo res hoc modo considerata habet, quod duret ex vi ipsius esse permanentis: sed permanentia ipsius esse non est aliqua res, vel modus realis superadditus ipsi esse: ergo nec duratio. Minor videtur per se manifesta, nam vt ipsum esse permaneat (loquor in rebus permanentibus) non est necesse, vt ei ali-

quid addatur, hæc enim non esset sola permanentia, sed augmentatio quædam: ergo rem permanente nihil aliud est, quam eademmet existentiam retinere: igitur permanentia nihil rei addit existentie.

VIII.

Et confirmatur ac declaratur à simili, nam supra cum Diuo Thoma diximus, actionem, & conseruationem non distingui in re, sed sola ratione, quia conseruatio (per se loquendo) non est aliud, quam eademmet actio perseverans in suo esse: ergo eadem proportionem in ipsa existentia permanentia eius non distinguitur in re ab illa, si existentia ipsa vere permanens sit. Tandem argumentor, quia existentia inseparabilis est à parte rei à sua duratione, & è contrario duratio est inseparabilis ab existentia, & in vnaquaque re vtraque est æque variabilis, vel inuariabilis, ergo à parte rei non distinguuntur. Cōsequenter est nota ex his, quæ supra dicta sunt de distinctionibus in communi. Maior vero patet, quia impossibile est rem durare, nisi dum existit, vt supra ostensum est, & è conuerso etiam dum existens permanet, necessario durat, quod vero in primo instante dicatur existere, & non proprie durare, non indicat maiorem distinctionem, quam rationis, vt patet ex adducto exemplo de productione, & conseruatione, & infra latius dicitur. Denique nulla res magis potest existere sine propria existentia, quam durare sine propria duratione: sunt ergo hæc duo mutuo inseparabilia. Minor item probatur, quia si existentia est omnino necessaria, etiam duratio, si illa est incorruptibilis, vel corruptibilis, hæc similiter, si altera permanens, etiam altera, & si vna successiua, etiam altera: ergo sunt æque inuariabiles, aut variabiles: quod magis constabit ex solutionibus argumentorum.

IX.

Altero vero pars, scilicet durationem, & rem, quæ durat, seu existentiam eius, distingui saltem ratione, communis est: & patet ex significatione ipsarum vocum, nam existere, & durare, non sunt voces synonymæ: ergo significata earum saltem ratione distinguuntur. Hoc etiam probant rationes supra adductæ in fauorem secundæ sententiæ, & præsertim illa, quod vt minimum distinguuntur duratio, & existentia, sicut conseruatio & productio, de qua infra latius. Item, quod motus & tempus, ex sententia omnium ad minimum distinguuntur ratione, & tamen tempus nihil aliud est, quam duratio motus. Magisque vrget, quod etiam in Deo ipso distinguitur ratio æternitas ab existentia: multo ergo maiori ratione distinguuntur in creaturis, nullæ enim perfectiones possunt esse magis vnitæ in aliquo ente participato, quam in primo. Antecedens vero patet, quia æternitas est attributum, quod de diuina existentia demonstratur per immutabilitatem, ergo oportet hæc saltem ratione distingui.

X.

Argumenta secundæ sententiæ in sequentibus sectionibus tractabuntur fusius. Nam in primo sumitur in omni duratione creata esse successionem, quod falsum est, vt infra late dicitur in secundo tangitur quæstio de distinctione motus, & temporis, in sequenti vero sectione id magis explicabimus, & soluemus rationem ibi tactam. Tertium vero argumentum ad summum probat distinctionem rationis, quia non est maior inter conseruationem, & productionem. In quarto, falsa est minor, scilicet, durationem esse mensuram rei durantis, vt ostendamus sectione sequenti.

SECTIO II.

Quæ sit formalis ratio durationis, & quomodo secundum eam distinguatur ratio ab existentia.

Et duo ita sunt coniuncta, vt simul explicanda videantur. In qua re auctores etiam varie sentiunt, quorum opinionones breuiter discutiam, ac deinde rem exponam.

Varie sententiæ.

Est ergo prima opinio Oechami, & Gabrielis supra dicentium durationem distingui ab existentia, quia existentia significat absolute, & simpliciter rem esse extra suas causas, duratio vero dicit existentiam connotando successionem, cui vel coexistat, vel possit coexistere res, quæ durare dicitur: vel aliter, quod duratio dicat existentiam, quatenus apta est ad coexistendum successioni. Vnde consequenter dicunt, rem permanentem in primo instante, in quo existit, non durare, sicut in eo non dicitur conseruari, sed produci.

Hæc vero sententia multis non probatur, quia licet verum sit durationis nomen sumptum esse ex permanentia in esse, quam nos non concipimus, nisi per modum cuiusdam extensionis, & successionis vel saltem coexistentiæ ad successionem veram, vel imaginariam: tamen non propterea necesse est, vt totum hoc includatur in significatione vocis. Quia licet nos concipiamus res simplices ad modum compositarum, & ita imponamus voces ad illas significandas, tamen non propterea in ipsa significatione vocis includitur, aut connotatur modus concipiendi nos, aut concomitantia alterius rei. Sic igitur quamuis fortasse res, quæ nomine durationis significatur, concipiatur à nobis per modum successionis, vel per comparisonem ad successionem, non propterea necesse est, vt in ipsa vocis significatione includatur modus concipiendi nos, seu coexistentia successionis. Adde, non videri necessarium, vt duratio addat existentie, quod ei coexistat, vel possit coexistere aliqua realis successio. Nam, vt est tritum axioma, aliud est à quo nomen imponitur ad significandum, aliud ad quod significandum imponitur. Quamuis ergo durationis nomen tractum sit ex duratione successiua, quæ nobis familiarior est, non tamen est impositum ad significandam solam durationem successiuam, neque rem, aut existentiam illi coexistentem. Præterea philosophice loquendo res durare dicitur à primo instante à momento, in quo est, si vsque ad vltimum, in quo est, fortasse talis sit vt intrinsece incipiat per primum, & desinat per vltimum sui esse. Vnde simpliciter censetur res duratione prior etiam si per se solum instantis aliam antecedit, vt caelum dicitur duratione prius suo motu. Item generatio substantialis dicitur durare tantum per instantem, quamquam non sit apta ad coexistendum successioni alicui: ergo duratio vt sic non significat, aut connotat successionem formalem aut virtuale. Tandem instans ipsum est obiectum duratio aliqua. Dices sicut punctum non est linea, sicut nec quantitas, sed principium lineæ, aut quantitatis, ita neque instans erit duratio, sed principium durationis. Respondetur quantitatem formaliter includere extensionem, aut diuisibilitatem, durationem vero vt sic, non dicere extensionem, vel successionem, & ideo non esse similem rationem, re æ autem comparatio fieret inter instantem, & tempus, nam instans non est tempus, sed principium tempus.